

N:o 133.

Af herr **D. Holmgren**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbättrad pensionering af det indelta manskapet vid armén m. m.

Enligt nu gällande bestämmelser för underhållsutdelning från Vadstena krigsmanshuskassa äger hvarje indelt soldat vid armén att efter afsked ur tjänsten utbekomma ett gratial från nämnda kassa af 24 kronor om året, om han tjänat i minst 30 år, och detta belopp fördubblas, när gratialisten nått 72 års ålder och fyrdubblas, när han blir 80 år. Indelt manskap vid armén, som efter ingången af år 1901 erhållit afsked, äger likväl — på grund af en särskild kungörelse — att genast vid afskedet uppbära ett gratial af 36 i stället för 24 kronor.

Att emellertid dessa pensionsbelopp äro allt för lågt tilltagna, torde ligga i öppen dag för en hvar. Med nuvarande dyra lefnadsomkostnader är det helt enkelt omöjligt för dessa personer, som dock ägnat sitt lifs bästa krafter åt fosterlandets tjänst, att med det blygsamma underhåll, som staten sålunda består, kunna utan bekymmer och nöd tillbringa sin ålderdoms dagar. Än mera skriande framträder dessa veteraners nödställda belägenhet, om man med deras små pensionsbelopp jämför de rikligt tillmätta löner och pensioner, som deras officerare åtnjuta. Det finnes officerare med flere tusen kronors pension, som likväl ur Vadstena krigsmanshuskassa erhålla såsom en »nådegåfva» flere hundra kronor om året. Den fattige soldaten åter afspisas med ett årsunderhåll af ett i allt 24 och i några få fall 36 kronor.

Denna det afskedade manskapets betryckta ställning har äfven vid flerfaldiga tillfällen behjärtats inom Riksdagen. Så t. ex. gjordes vid riksdagarne 1891 och 1893 framställningar af enskilda motionärer i

syfte att få till stånd en förhöjning af de belopp, som från Vadstena krigsmanshuskassa utgå till gratialisterna. Riksdagen ägnade då icke dessa motioner det beaktande, som deras vackra syfte förtjänade.

Frågan kom emellertid ånyo fram vid 1899 års riksdag i en af herr O. A. Ericsson i Ofvanmyra afgifven motion. Med anledning af denna motion hemställde statsutskottet, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida från Vadstena krigsmanshuskassa lämpligen må till f. d. indelta soldater genast vid deras inträde i pensionsåldern kunna beredas någon förbättring uti de för närvarande utgående pensionerna, äfvensom angående storleken af det höjda statsbidrag till kassan, som af en dylik ökad pensionering skulle blifva erforderligt, samt därefter till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen må befinnas föranleda.

Denna utskottets hemställan bifölls utan debatt i båda kamrarna. I den skrifvelse (daterad 14 maj 1899), som Riksdagen i frågan aflät till Kungl. Maj:t, förklarade Riksdagen, att »Riksdagen har funnit de synpunkter, som framhållits för bedömande af den väckta frågan, och de skäl, som anförts för ett bifall till framställningen, icke böra lämnas obeaktade. Dock har Riksdagen — — — ansett, att en så vidtutseende omreglering af pensionsförhållandena för indelta arméns manskap, som motionen synes innebära, icke nu bör ifrågasättas. De från berörda kassor nu utgående pensioner och understöd äro emellertid» — heter det vidare i Riksdagens skrifvelse — »på sätt i motionen framhållits, till sitt belopp ganska obetydliga och kunna först för den till hög ålderdom komne f. d. soldaten uppgå till någon mera afsevärd summa.»

I anledning af denna Riksdagens skrifvelse inkom Kungl. Maj:t följande år, år 1900, med en proposition till Riksdagen angående höjning af de från Vadstena krigsmanshuskassa utgående gratial, i så måtto, att det indelta manskap, som efter ingången af år 1901 begärde afsked ur tjänsten, ägde rätt att i stället för 24 kronor, som förut lämnats, utbetomma såsom årligt gratial 36 kronor.

Denna Kungl. Maj:ts proposition blef af Riksdagen antagen.

En af herr O. E. Gädde vid samma riksdag med anledning af den kungl. propositionen väckt motion, som gick ut därpå, att äfven de soldater, som erhållit afsked före ingången af år 1901, skulle äga rätt att få sitt underhåll höjdt från 24 till 36 kronor, vann däremot icke Riksdagens bifall.

Den förändring till det bättre i de afskedade soldaternas pensions-

villkor, som Riksdagen med sin skrifvelse år 1899 åsyftade, blef således skäligen illusorisk.

Vid 1903 års riksdag påpekade också herr S. A. Hedin i en motion de usla pensionsförhållanden, som fortfarande rådde med afseende å manskapet vid armén. Denna motion ledde emellertid icke till någon åtgärd.

Riksdagens år 1899 tydligt uttalade önskan, att pensionsförhållandena för det afskedade indelta manskapet måtte förbättras, har således endast ledt till det resultat, att det indelta manskap, som efter ingången af år 1901 erhållit afsked ur krigstjänsten, fått en tillökning i pensionsbeloppet af 12 kronor. Någon förbättring för det manskap, som före denna tid afgått ur tjänsten, har således icke inträdt, och detta sätt att lösa frågan torde icke kunna anses vara tillfredsställande. Dels synes nämligen ett gratial å 36 kronor om året icke kunna bereda den nödtorftiga bärgning på ålderdomen, som därmed afses, dels måste det för de förutvarande pensionärerna kännas såsom en uppenbar orättvisa, att icke en liknande förhöjning kommit äfven dem till del. Vid flere tillfällen hafva också äldre gratialister vändt sig till mig och klagat sin nöd. De ha, som det synes med rätta, frågat: Hvarför skola yngre afskedade soldater ha högre pension än de äldre, som utan anmärkning tjänat vid armén i 30 år och därutöver.

Härtill kommer en annan omständighet, som just icke är ägnad att verka lugnande på de upprörda sinnena.

Vid en del regementen, ibland hvilka må nämnas Västgöta och Skaraborgs regementen, finnas s. k. regementskassar, till hvilka soldaterna själfva hvarje år lämnat bidrag för att efter afskedstagandet hafva något tillgodohafvande. När nu en afskedad soldat ur Västgöta regemente vände sig till vederbörande och begärde att af denna kassa få sin lilla pension, såsom sed varit tillförne, erhöi han — enligt hvad för mig uppgifvits — det svaret: »Det finns inga pengar i kassan.» En korpral vid samma regemente, som säger sig ha varit med om revision af bemälda kassa, förklarar däremot, att kassan skulle uppgå till det aktningssvärda beloppet af 45,000 kronor.

Jag har icke varit i tillfälle att utröna, huru härmed egentligen förhåller sig, men enbart den omständigheten, att dylika uppgifter kunna lämnas, synes mig vara af den art, att det för förebyggande af smygande misstankar måste anses som en tvingande nödvändighet, att full klarhet vinnes i denna sak.

Det är också för att få till stånd först och främst en förbättrad pensionering af det indelta manskapet vid armén, afseende såväl nuvarande pensionärer som blifvande, men i samband därmed äfven en fullständig utredning rörande de fonder och kassor, ur hvilka ålderdomsunderstöd, gratialer etc. för närvarande utgå till de ifrågavarande personerna, samt jämväl angående grunderna för denna pensionering, som jag i min motion tillåtit mig föreslå en skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t. Kungl. Maj:t torde väl vara den ende, som sitter inne med alla de förutsättningar, som erfordras för åstadkommandet af en fullständig utredning af den här förevarande frågan.

Riksdagen, särskildt dess Andra Kammare, har ju städse visat sig varmt behjarta de berättigade kraf på bättre lefnadsvillkor, som framkommit från de små i samhället, och därför har jag trott, att utsikt kunde finnas för att äfven dessa statens gamla vapendragare, hvarom här är fråga, skulle, sedan de tjänat ut, kunna komma i åtnjutande af sin fulla rätt, och här om någonsin torde väl ömmande omständigheter föreligga.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag att få hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag, dels till förbättrad pensionering af det indelta manskapet vid armén, dels ock till förhöjning i de gratialer och ålderdomsunderstöd, som enligt nu tillämpade grunder utgå till redan afskedadt manskap, och i samband därmed utreda, hvad utöfver för sådant ändamål redan befintliga tillgångar, i såväl de under statskontorets som under de olika regementsförvaltningarnas vård stående kassor och fonder, kräfvés af statsmedel för en dylik förbättrad pensionerings fullständiga genomförande.

Stockholm den 28 januari 1905.

David Holmgren.